СТАНОВИЩЕ НА АСОЦИАЦИЯ НА БАНКИТЕ В БЪЛГАРИЯ
ПО ПРОЕКТ НА ЗАКОН ЗА ЛИЦАТА, ОБСЛУЖВАЩИ КРЕДИТИ, И КУПУВАЧИТЕ НА КРЕДИТИ,
ПУБЛИКУВАН ЗА ОБЩЕСТВЕНО ОБСЪЖДАНЕ НА ПОРТАЛА ЗА ОБЩЕСТВЕНИ КОНСУЛТАЦИИ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ

11.03.2024г

Принципно подкрепяме предложените разрешения за транспониране на Директива (ЕС) 2021/2167 на Европейския парламент и на Съвета относно лицата, обслужващи кредити и купувачите на кредити и за изменение на директиви 2008/48/ЕО и 2014/17/ЕС (Директива (ЕС) 2021/2167, Директивата). Същевременно бихме искали да обърнем внимание на някои от тях, които застрашават неоправдано реализирането и упражняването на правата на добросъвестния кредитор и са от естество да ограничат възможностите за продажба на вземания на вторичния пазар, което противостои на заложената в Директивата цел.

По-конкретно имаме следните коментари и бележки:

1.По чл. 6, ал. 4

Съгласно чл.6, ал.4 от законопроекта, лице, обслужващо кредити, не може да включва в предмета си на дейност и да извършва друга търговска дейност, освен ако тя не е свързана с придобиване на вземания от кредитни институции.

Подобно изискване, според нас е необосновано и ще доведе до допълнително фрагментиране на вторичния пазар за необслужвани вземания, като може да намали конкуренцията при предоставяне на този тип услуги. На практика дружествата на този пазар ще трябва да изберат дали да извършват услуги по обслужване на кредити или да запазят правото си да придобиват вземания от институции, различни от кредитните. В тази връзка, считаме че следва да отпадне изискването придобитите вземания да са само от кредитни институции.

2.По чл. 7

В чл. 7, ал. 1 от проекта е предвидено, че купувач на кредити е всяко физическо или юридическо лице, което не е кредитна институция и което в рамките на своята търговска, стопанска или професионална дейност придобива вземания по необслужван кредит. Ал. 2 на същия член поставя изискването тези лица да имат търговска регистрация по смисъла на Търговски закон.

Така формулиран текстът буди съмнение дали е позволено банковите вземания да бъдат прехвърляни на трети лица (най-вече физически лица), които не са описаните в чл. 7 купувачи на кредити. Предвидена е възможността физическо лице да е купувач на кредити, но е въведено условието то да действа в рамките на своята търговска, стопанска или професионална дейност, когато придобива вземания по необслужван кредит. Също така е предвидено условието физическите лица да имат търговска регистрация по смисъла на Търговския закон. Така, ако се приеме, че законът въвежда коментираната забрана, това положение би противоречало на правилата на чл. 99 от Закона за задълженията и договорите и би се стеснил необосновано кръга на лицата, които могат изобщо да бъдат цесионери по договор за цесия на необслужвани вземания.

Ако тази възможност се забранява от закона, смятаме, че така се ограничават правата на самите кредитополучатели, които често имат интерес да се прехвърлят вземанията им на различни физически лица, включително техни роднини или други близки, а от друга страна, за банките съществуват регулации, които ги насърчават да се освобождават от вземанията по просрочени кредити, за да запазят добър баланс, показатели и т.н.

Възможно разрешение на въпроса, който поставяме е изискванията на закона да са валидни за купувачите на кредити в случаите, когато придобиват вземания по кредит над определен брой,

например над три. Така, ще се остави възможността на кредиторите да прехвърлят единични кредити. Друга алтернатива е в проекта да се допълнят изключенията в чл. 3 и се добави, че разпоредбите на закона не се прилагат за лица, които придобиват вземания по необслужван кредит еднократно и не по занятие, съответно за договорите по тези еднократни прехвърляния на вземания. Още един вариант е предвиденото в чл. 7, ал. 2 от проекта изискване за задължителна търговска регистрация към купувача на кредити да бъде допълнено в смисъл, че разпоредбата не се прилага по отношение на купувачи на кредити, когато същите не извършват тази дейност по занятие, което би било в съответствие със съображение 11 от преамбюла на Директивата.

3. По чл. 17, ал. 6

Съгласно чл. 17, ал. 6 купувачите на кредити и лицата, обслужващи кредити, трябва да осъществяват комуникацията си единствено чрез телефонни повиквания или отправяне на искания в писмена и електронна форма, адресирани лично до длъжника. Намираме ограниченията в каналите за комуникация, които се свеждат до телефонни обаждания и отправяне на искания в писмена и електронна форма, адресирани лично до длъжника, за прекомерни.

Считаме, че купувачите на кредити и лицата, обслужващи вземания, следва да разполагат със същите възможности за контакт с длъжника, с каквито разполага и първоначалният му кредитор, особено с оглед на възможностите за преструктуриране на кредитите, уговаряне на облекчени условия и отстъпки за погасяване на задълженията. В много случаи, оставените от длъжника данни за контакт се оказват неактуални, а той е пропуснал да уведоми кредитора за промяната в своя адрес, телефон или имейл. В тази хипотеза, посещението на място например от представител на кредитора спомага за осъществяване на контакт с длъжника и може да предотврати необходимостта от извършване на действия за съдебно и принудително събиране. Поставя се под въпрос и възможността за срещи в помещенията на кредиторите.

Примерно разрешение на поставения от нас въпрос е в края на ал. 1 да бъде направено допълнение със следния текст: „*освен в случаите, при които длъжникът по своя инициатива посети офис на купувачите на кредити и лицата, обслужващи кредити“*

4. По чл.18

4.1. Съгласно чл. 18, ал. 1 купувачът на кредити или в случаите по чл. 35, определена кредитна институция, или лице, обслужващо кредити, изпращат на кредитополучателя уведомление със заверени дата и съдържание след всяко прехвърляне на вземане, и винаги преди предприемане на действие по обслужване, както и при поискване от кредитополучателя.

От предложената редакция не става ясно какъв вид заверка се има предвид. В случай, че се има предвид нотариална заверка на датата и съдържанието на уведомлението, то това би имало за последица оскъпяване на дейностите по обслужване на кредити. Подобно изискване не е предвидено нито в чл. 10, пар.2 от Директивата, нито дори в чл. 99 от ЗЗД. Наред с това, подобно изискване не би допринесло по никакъв начин за по-висока защита на правата и интересите на кредитополучателите. С оглед на това, настояваме същото да отпадне.

Също така предлагаме разпоредбата на чл. 18 да бъде изменена в съответствие с чл. 10, пар.2 от Директивата, като предвиденото задължително уведомяване на длъжника да е единствено преди първото действие по събиране на вземания, а не „винаги преди предприемане на действие по обслужване“. Предложението е продиктувано от обстоятелството, че сегашният текст може да създаде неяснота дали не се изисква изпращането на нарочно уведомление преди всяко действие, което би направило невъзможен цялостния процес по събиране на вземания или най-малкото да го оскъпи и забави многократно.

4.2 Не подкрепяме и въведените в чл. 18, ал. 3 допълнителни изисквания към съдържанието на уведомлението, които не са необходими съгласно чл. 10, пар.2 от Директивата – наред с информацията относно размера на прехвърленото вземане по пера (главница, лихви, разноски), законопроектът предвижда и подробно описание на погасените до момента суми, както и информация за методиката за изчисляване на отделните компоненти. Подобни допълнителни изисквания представляват излишна тежест за купувачите на кредити,

респективно лицата, обслужващи кредити, и биха затруднили възприятието на задължените лица за поднесената им информация, а и биха оскъпили излишно процеса.

Отделно, предсрочна изискуемост може да не е обявявана и поради това предлагаме също да отпадне от задължителните реквизити на уведомлението (чл.18, ал.1, т. 7). Достатъчно е да се посочи, че съответното вземане е изискуемо, ако е такова или падежирало – за съответната сума. В Директивата няма изискване да се посочва изискуемост във уведомлението.

4.3.Наред с това, според нас е необходимо разпоредбата на чл. 18 да бъде конкретизирана и по отношение на реда за изпращане на уведомлението. Считаме, че е добре да се предвиди изрично, че задължението по чл. 18 е изпълнено с факта на изпращане на уведомлението на последния посочен от длъжника адрес и предприемането на действия по обслужване не е в зависимост от връчването му съгласно изискванията на ГПК. Сегашната редакция на законопроекта създава и неяснота относно правните последици при неизпълнение на задължението по чл. 18, когато са предприети действия по събиране на вземането преди изпращане на уведомление, както и тяхната законосъобразност.

5. По чл. 19

Откриваме известно противоречие между двете алинеи на чл. 19 от законопроекта. По-конкретно, в първата алинея е предвидено, че купувачите на кредити и лицата, обслужващи кредити имат право да претендират всички вземания, определени в договора с първоначалния кредитор. Едновременно с това, втората алинея сякаш ограничава същите субекти до възможността да начисляват единствено лихва за времето на забавата, която не може да надвишава законната лихва.

Обръщаме внимание, че съгласно чл. 99, ал. 2 от ЗЗД „прехвърленото вземане преминава върху новия кредитор с привилегиите, обезпеченията и другите му принадлежности, включително с изтеклите лихви, ако не е уговорено противното“. Предвидената забрана по алинея 2 купувачите на кредити, или лице, обслужващо кредити да има право само на лихва за времето на забавата за изпълнение на прехвърлените вземания, като то не може да надвишава законната лихва е в противоречие с разпоредбите в ЗЗД. Вземането се прехвърля такова, каквото то съществува към момента на цесията и преминаването му от един кредитор на друг не води нито до неговото увеличаване, нито до промяна на падежа и сроковете или до ограничаване по друг начин на правата на потребителя, произтичащи от договора, който е първоизточник на прехвърляните вземания. В допълнение, когато вземанията на кредитора произтичат от договори за потребителски кредит или кредит за недвижим имот, сключен с потребител, законодателят вече е предвидил допълнителната защита по чл. 26, ал. 1 ЗПК, респ. чл. 44, ал. 1 ЗКНИП – „Кредиторът може да прехвърли вземането си по договор за потребителски кредит на трето лице само ако договорът за потребителски кредит предвижда такава възможност.

Като примерно решение на коментирания въпрос предлагаме ал.1 на чл.19 да се допълни накрая със следния текст: „*както и присъдените със съдебен акт разноски и други вземания, в случаите при които са били предприети съдебни действия за събиране на необслужваните вземания.“*

6. По § 8 от Преходните и заключителни разпоредби

Във връзка с предвиденото в § 8 от преходните и заключителни разпоредби на законопроекта изменение на чл. 3а от ЗКИ, което по наше разбиране води до изключването на лицата обслужващи кредити и купувачите на кредити, които са в приложното поле на законопроекта, от предвидената в чл. 3а регистрация, смятаме, че това изключване би довело и до тяхното изключване и от лицата, подаващи информация към Централния кредитен регистър (ЦКР). Това ще създаде необоснован риск за банковата и финансовата система в страната, тъй като информацията в ЦКР е от основно значение при преценка на кредитоспособността при отпускане на кредит.

7. По § 10 и § 11 от Преходните и заключителни разпоредби

Не подкрепяме предложението за транспониране на Директивата с предвидените в § 10 и § 11 от преходните и заключителни разпоредби на законопроекта допълнения в Закона за

потребителския кредит (ЗПК) и Закона за кредитите за недвижими имоти на потребители (ЗКНИП). Не ги подкрепяме както от гледна точка на възприетия законодателен подход за формулировка и място на разпоредбите в законите, така и с оглед на тяхното съдържание:

7.1.Предвижда се създаване на нови чл. 14а от ЗПК и респективно - чл. 28а от ЗКНИП, с които се урежда задължение за кредитора да предоставя информация на потребителя и нов погасителен план преди да бъде извършена промяна на условията по договора за кредит. В предложените текстове обаче не е безспорно ясно каква промяна се има предвид и считаме за необходимо тази неяснота да се преодолее.

По двата закона за кредити на потребители има две основни хипотези на промяна на условията: (1) двустранно чрез предоговаряне по чл.10 ал.3 – ЗПК и чл.23 ал.4 – ЗКНИП и (2) едностранна промяна от кредитора на лихвения процент. С оглед на това, че втората хипотеза вече е уредена в чл. 14 ЗПК и чл. 28 ЗКНИП, очевидно е, че с предлаганите текстове се планира въвеждане на допълнителни изисквания при първата възможност – на предоговаряне с подписване на допълнително споразумение между кредитора и потребителя.

За да се разбира това еднозначно от законопроекта, предлагаме следната примерна редакция в ЗПК:

„Чл.14а. Преди условията на договора за кредит да бъдат променени (съгласно чл.10 ал.3) кредиторът предоставя на потребителя на хартиен или на друг траен носител нов погасителен план, отразяващ промяната, както и следната информация:“

Аналогичен текст да се включи и в ЗКНИП като чл.28а.

В полза на разбирането на въвеждания нов ред при промяна на условията на договор за кредит е редакцията на съответните текстове чл.11а и чл.27а на изменяните директиви и по-конкретно условието „без да се засягат други задължения, предвидени в настоящата директива“.

7.2.Изглежда неудачно и мястото, избрано за създаване на нов чл. 32а в ЗПК – в глава единадесета, която е свързана с възможностите за предсрочно погасяване на кредит.

Наред с посочения непрецизен законодателен подход, не подкрепяме и въведените допълнителни изисквания към кредиторите, които не са предвидени в Директивата.

В чл. 27 от Директивата е предвидено, че държавите членки изискват от кредиторите да разполагат с политики и процедури, така че да полагат усилия да прилагат, когато е целесъобразно, мерки за преструктуриране в разумни граници преди да открият изпълнителни производства. С други думи, преструктурирането е уредено като една възможност, за която кредиторите трябва да полагат усилия, а не като задължителна предпоставка за започването на изпълнителни действия. В този смисъл е и действащата разпоредба на чл. 46, ал. 4 от ЗКНИП.

Предвидената в законопроекта нова разпоредба на чл.32а, ал. 4 от ЗПК, както и предложената промяна на чл. 46, ал. 4 от ЗКНИП, сякаш въвеждат прилагането на мерки за преструктуриране като задължителна стъпка преди пристъпването към принудително изпълнение. Освен липсата на подобно изискване в Директивата, подобно задължение не е обосновано, доколкото предприемането на мерки за преструктуриране не винаги е възможно – напр. при липса на контакт или съдействие от страна на задължените лица.

С оглед на изложеното, считаме че посочените две разпоредби следва да отговарят по смисъл и интензитет на уреденото в Директивата и са се променят съответно.
